

Notiser

DE BÄSTA FILOSOFITIDSKRIFTERNA

I en omröstning nyligen, där filosofer ombads rangordna 25 filosofiska tidskrifter, blev resultatet som följer bland de tio högst rankade:

1. Philosophical Review
2. Journal of Philosophy
3. Noûs
4. Mind
5. Philosophy & Phenomenological Research
6. Ethics
7. Philosophical Studies
8. Australasian Journal of Philosophy
9. Philosopher's Imprint
10. Analysis

PRAKTISK JURIDIK

Göran Lambertz föreslår (i DN 13/12) att man ska ”diskutera vem som har största skulden till att så många recensenter har hyllat Dan Josefssons bok som ett vittnesmål om att psykoterapin har den främsta skulden till att Thomas Quick erkände ett antal mord som han inte hade begått”. Är det något att diskutera? Att boken har hyllats måste väl ändå vara författarens fel. Hade han inte skrivit boken skulle ju ingen ha hyllat den.

PALEONTOLOGISK EPISTEMOLOGI

I Richard Dawkins självbiografi *Nyfikenhet och förundran* (Fri tanke 2013) kan man bland annat lära sig att de gigantiska dinosaurerna hade två hjärnor! Två hjärnor var, alltså. Det berodde på att de var så långa att det blev alltför långt mellan huvudet och bakbenen, som ju var stora och viktiga. Därför fanns även en sorts hjärna i bäckenet, nära bakbenen. Detta förhållande har inspirerat B. L. Taylor till en dikt som börjar så här:

Behold the mighty dinosaur,
Famous in prehistoric lore,
Not only for his power and strength,
But for his intellectual length.

You will observe, by these remains,
 The creature had two sets of brains –
 One in his head (the usual place),
 The other at his spinal base.
 Thus he could reason *A priori*
 as well as *A posteriori*.
 No problem bothered him a bit,
 He made a head and tail of it.

DÖDA 2013

Kända filosofer som dött under förra året är Ronald Dworkin, Fred Dretske, Peter Geach, Arthur Szathmary, David Braybrooke, Avrum Stroll, Keith Gunderson, Arthur C. Danto, Edward McClennen och, i Sverige, Thomas Anderberg.

KRIPKES BORD

I sin berömda bok *Naming and Necessity* hävdar Saul Kripke att ett visst bord som han har framför sig inte kunde ha varit gjort av is. Det är faktiskt gjort av trä och detta, menar han, är en *nödvändig* egenskap hos bordet, en egenskap det har i alla möjliga världar där det alls existerar. Denna tes tycks ha accepterats av Kripkes läsare och åhörare. Åtminstone av de allra flesta. Den avgörande intuitionen är att *detta* bord, som är av trä, inte kunde ha varit av is – ty hade det varit av is, så skulle det inte vara *detta* bord.

Men analogt kan man kanske tycka att *detta* bord, som faktiskt är grönt, inte kunde ha varit vitt – ty hade det varit vitt, så skulle det inte ha varit *detta* bord. Och i så fall skulle distinktionen mellan nödvändiga och tillfälliga egenskaper kollapsa. Vad är den eventuella skillnaden?

Det gröna bordet kunde ha målats vitt för något år sedan. Därför kunde det nu ha varit vitt, trots att det då skulle ha varit samma bord som det som faktiskt är grönt. Men kan man inte resonera på samma sätt med alla dess egenskaper? Bordet kunde t.ex. ha renoverats för något år sedan – på ett sådant sätt att vissa av dess delar, gjorda av trä, byttes ut mot nya delar gjorda av plast. Renoveringen kunde ha pågått under en längre tid, under vilken fler och fler trädelar byttes ut mot plastdelar. Det är lätt att tänka sig. Lite svårare, men fullt möjligt, är det att tänka sig en liknande renovering där trädelar byts ut mot nya delar gjorda av is (som preparerats så att de inte smälter; en sådan renovering är kanske *fysikaliskt* omöjlig, men det är irrelevant, eftersom Kripke är intresserad av vad som är *metafysiskt* möjligt).

Frågan är då: är det ”samma” bord före och efter renoveringen? Detta är en gammal fråga i filosofin, oftast exemplifierad med ”Theseus skepp”. Är skeppet fortfarande Theseus skepp, när alla dess delar har bytts ut? Kripke tycks mena (i en fotnot på s. 51) att vi med det gradvis renoverade bordet har ett fall av vaghet. Han menar tydligen att bordet *inte* är detsamma när de flesta delarna bytts ut, men att det är detsamma när endast några få delar bytts ut. Var gränsen går är obestämt. Så kan man ju säga, men lika gärna kan man väl säga att det är *samma* bord – om än renoverat – när alla eller de flesta av dess delar har bytts ut. Det avgörande tycks då vara att bordet har en historia, där det vid någon eller några tidpunkter hade kunnat förändras på ett sätt som faktiskt inte aktualiserades.

Frågan ”Kunde bordet ha varit gjort av is?” kan också tolkas på ett annat sätt. Hittills har jag tolkat den som ”Kunde det *nu* ha varit gjort av is?”, men den kan också uppfattas som ”Kunde det *tidigare* ha varit gjort av is?”. Svaret är väl fortfarande ja. Vi kan tänka oss att bordet ursprungligen gjordes av is, men att det sedan gradvis renoverades så att isbitar byttes mot träbitar, så att det nu är helt och hållet av trä (bortsett från spikar och skruvar, etc).

Om *alla* egenskaper hos ett föremål kunde ha saknats, så har det alltså inga nödvändiga eller ”essentiella” egenskaper. Det skulle W. V. Quine ha gillat.

HUR MAN BLIR ETT HELGON

Den förrförrre påven, Johannes Paulus II, har nu blivit helgon efter att han har utfört två underverk. De mirakulösa underverken består i att två personer, var för sig, har blivit friska efter svåra sjukdomar. Påven var visserligen död när detta hände, men anhöriga till de sjuka bad den avlidne påven att han skulle ingripa så att sjukdomen skulle botas. När sedan sjukdomen försvann fanns ingen annan förklaring än att påven hade ingripit. Vilket skulle bevisas.

PÅSTÅENDEN OM VETENSKAP

Hjärnforskaren Martin Ingvar har skrivit en bok som heter ”Vad är vetenskap och hundra andra jätteviktiga frågor” (Bokförlaget Langenskiöld, 2012). Den ingår i en serie där olika författare besvarar motsvarande frågor, t.ex. ”Vad är konst . . .”, ”Vad är politik . . .”, och så vidare för sanning, sport, musik, litteratur, och sex. Varje bok innehåller alltså 101 frågor – som alla har en viss anknytning till det ämne som explicit anges – och varje fråga besvaras, på en sida, med ett kort och ett långt svar.

Man får bland annat lära sig att vetenskapen är sann ”om man utgår

från en korrekt modell” (2), att ett stickprov måste vara ”tillräckligt” stort för att vara representativt (18), att ”vetenskapen utgår från att sanningen förändras” (26), att Kant menade att ”verkligheten inte var nåbar utan bara en illusion” (33), att allting har en orsak, ”men vi hittar den inte alltid” (38), att ”ju enklare förklaring desto mer sannolikt riktig” (44), att ontologin eller läran om varandet framför allt fokuserar på ”beskrivningar av det som gör något till ett levande väsen” vilket ”betyder att man försöker förstå vad det är som gör en apa till en apa och inte varför just en apa är som den är (accidens)” (61), att ”psykologi är vetenskapen om hur vi människor fungerar och parapsykologi är tvärtom” (90), och att ”ingen sanning är fullständigt bevisbar” (101).

Ingvars bok får väl anses vara ett exempel på populärvetenskap. Men för den oinitierade är nog svaren ofta rätt obegripliga, eller väldigt otillräckliga för att vara någorlunda rättvisande.

PERSONLIG ICKE-IDENTITET

När den franske författaren Guillaume Appollinaire skulle begravas höll vagnen med hans lik inte på att komma fram på gatorna på grund av jublande människomassor som kastade hattar i luften, hurrade, sjöng och ropade: ”Guillaume är väck! Hurra! Ned med Guillaume!” Vännerna fann det groteskt, och på sitt sätt stilenligt. Den Guillaume som åsyftades var emellertid den tyske kejsar Wilhelm, som just flytt till Holland i samband med vapenstilleståndet efter första världskriget.

FELET MED VÅR VÄRLD

Bertrand Russell konstaterade vid något tillfälle att ”felet med vår värld är att de dumma är så säkra på sin sak och de kloka så fulla av tvivel”. Det ligger väl en hel del i detta – även om man nog kan misstänka att det finns något mer som är fel i vår värld. Och hur är det med omvändningen? Kan man utgå från att de som är säkra på sin sak alltid är dumma och att de som tvivlar alltid är kloka? I så fall blir det rätt lätt att vara klok.

Medarbetare i detta nummer av *Filosofisk tidskrift*: Lars Bergström är professor i praktisk filosofi, Sören Häggqvist är docent i teoretisk filosofi i Stockholm, Jens Johansson är docent och universitetslektor i praktisk filosofi i Uppsala, Hemo Quaron är magister i filosofi och estetik och kandidat i idéhistoria vid Uppsala universitet, Daniel Rönneidal är fil.dr i teoretisk filosofi i Stockholm, Caj Strandberg är docent i praktisk filosofi i Lund och Frans Svensson är docent och forskarassistent i praktisk filosofi i Stockholm.